

Norge

**UNDERSØKELSE AV
KORRUPSJONSFOREBYGGENDE TILTAK
I NORGES 25 STØRSTE BØRSNOTERTE SELSKAPER**

2009

**Transparency International Norge
Dronning Mauds gt. 15, P.O. Box 1385 Vika, NO-0114 Oslo Norway,
Tel. +4722834800, Fax + 4722012202
www.transparency.no**

Innhold:

1. Innledning
2. Mandat
3. Metode
4. Undersøkte selskaper
5. Datagrunnlag
6. Resultater og konklusjoner
7. Anbefalinger
8. Videre arbeid

1. Innledning

Transparency International Norge (TI-N) ønsket å undersøke i hvilken grad Norges 25 største børsnoterte selskaper (ifølge markedsverdi, Oslo Børs, 31. desember 2008) hadde uttrykte verdier som omfattet holdninger mot korrupsjon, etiske regelverk, samt programmer for å motvirke korrupsjon som var tilgjengelige for offentligheten via selskapenes hjemmesider på internett. Målsettingen med prosjektet var å påvirke selskaper som ikke hadde relevante forebyggende tiltak mot korrupsjon til å utarbeide og iverksette slike og å offentliggjøre denne informasjonen.

TI-N engasjerte PricewaterhouseCoopers AS (PwC) for å gjennomføre undersøkelsen i perioden juni til september 2009. Denne rapporten er utarbeidet av TI-N på grunnlag av resultatene fra PwC.

Ideen til undersøkelsen er forankret i anbefalingene til selskaper og andre typer foretak som ligger i Business Principles for Countering Bribery (forretningsprinsipper for å motvirke bestikkelser). Prinsippene er utarbeidet av en gruppe ledet av Transparency International og bestående av multinasjonale selskaper, sivilsamfunnsorganisasjoner og andre deltagere.

Sitater fra Business Principles for Countering Bribery:

Forretningsprinsippene:

- *Foretaket skal forby bestikkelser i enhver form, både direkte og indirekte*
- *Foretaket skal forplikte seg til å iverksette et program for å motvirke bestikkelser*

(Et program for å motvirke bestikkelser er) helheten av et foretaks innsats inklusive verdier, etisk regelverk, detaljerte styringsdokumenter og prosedyrer, risikostyring, intern og ekstern kommunikasjon, opplæring og veiledning, internkontroll, tilsyn, overvåking og sikring.

Foretaket bør offentliggjøre informasjon om sitt program, inklusive ledelsessystemer som anvendes, for å sikre programmets iverksetting.

2. Mandat

Verdier

Når det gjelder selskapenes verdier, ble følgende forhold undersøkt for hvert av selskapene:

- Har det uttrykte verdier som er synlig for offentligheten?
- Har det verdier som sannsynligvis omfatter antikorrupsjon?
- Har det offentlig tilgjengelig beskrivelse av hva verdiuttrykkene innebærer?
- Har det beskrivelse som stadfester at antikorrupsjon er inkludert i verdigrunnet?

Eksempler på verdiuttrykk som dekker antikorrupsjon er integritet, åpenhet, respekt og redelighet.

Etisk regelverk

For de selskapene som hadde et offentlig tilgjengelig etiske regelverk, ble det undersøkt om disse inneholdt følgende elementer som er viktige for å motvirke korrupsjon og håndtere korrupsjonsrisiko:

- Bestikkelser og andre former for korrupsjon
- Gaver og andre ytelser
- Politiske bidrag
- Habilitet og interessekonflikter
- Beskyttelse av fortrolig informasjon
- Konkurranseregler
- Håndtering av korrupsjonsrisiko i forhold til forretningsforbindelser
- Veldedige gaver og sponsorater
- Internkontroll
- Sanksjoner og konsekvenser av brudd på regelverket
- Varsling

Hvis selskapet hadde utenlandsk virksomhet, ble det undersøkt om følgende forhold var regulert i det etiske regelverket:

- Tilretteleggingspenger (facilitation payments)
- Håndtering av agenter
- Integrity due diligence (IDD) av nye forretningsforbindelser

Program for å motvirke korrupsjon

Undersøkelsen var begrenset til å avdekke om selskapene hadde informasjon om antikorrupsjonsprogrammer som var tilgjengelig for offentligheten via selskapenes hjemmesider.

3. Metode

Det ble innhentet relevant informasjon fra selskapenes hjemmesider på internett. På bakgrunn av en foreløpig rapport kontaktet TI-N de enkelte selskapene for å kvalitetssikre resultatene. Hvert selskap ble bedt om å kommentere rapportens omtale av eget selskap. 16 selskaper ga tilbakemeldinger. Tilbakemeldingene ble hensyntatt i den grad det ble funnet grunnlag for det i mandatet for undersøkelsen.

4. Selskaper som er undersøkt

StatoilHydro

Telenor

Orkla

Yara International

DnB NOR

Norsk Hydro

Renewable Energy Corporation

Storebrand

Pronova BioPharma

Bonheur

Schibsted

Olav Thon Eiendomsselskap

Ganger Rolf

Revus Energy

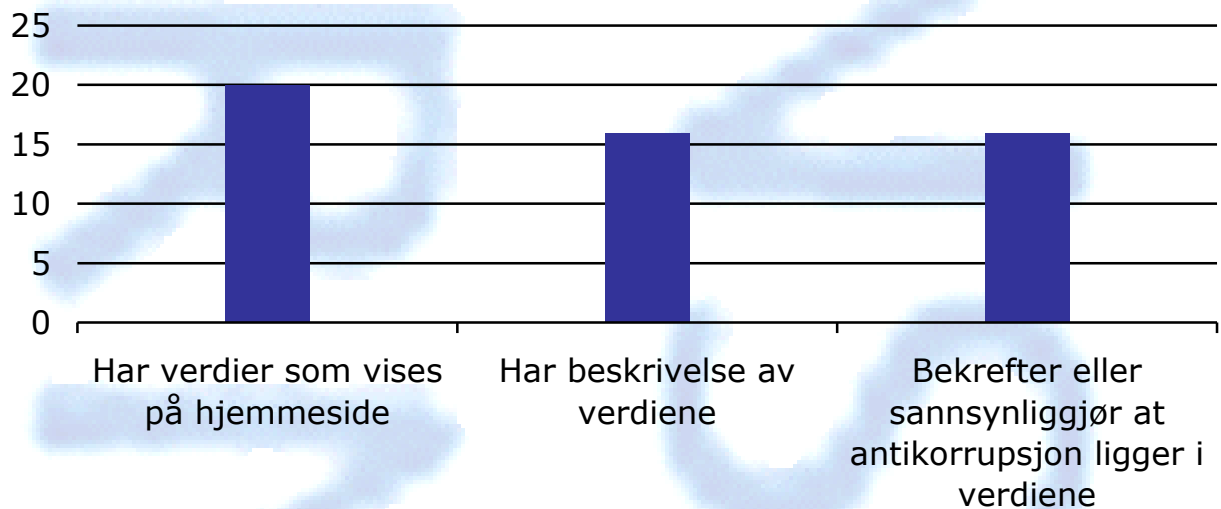
Aker Solutions
Fred Olsen Energy
Aker
Kongsberg Gruppen
Tandberg
Hafslund

Petroleum Geo-Services
Arendals Fossekompani
DNO International
TGS-NOPEC Geophysical Company
Tomra Systems

5. Datagrunnlag

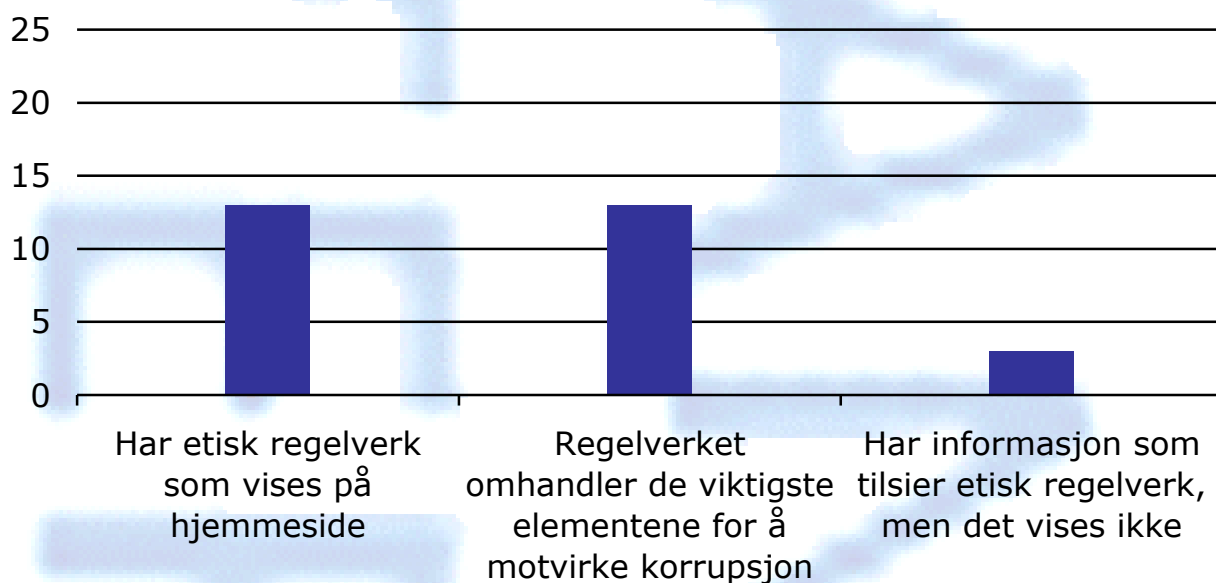
Fem av de 25 undersøkte selskapene hadde ingen informasjon om verdier, etisk regelverk eller program for å motvirke korrupsjon på sine hjemmesider.

Verdier

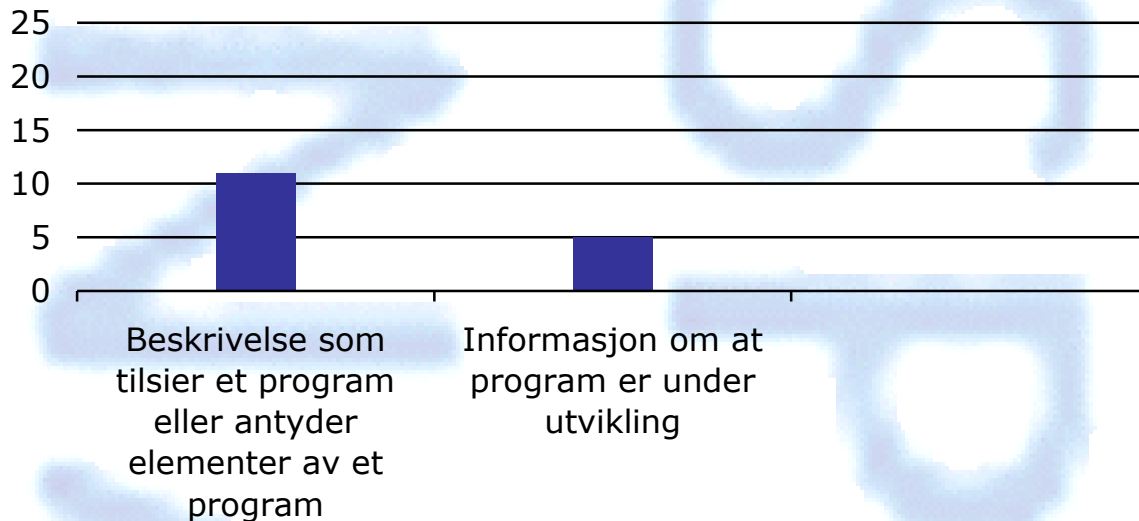
20 av selskapene viste sine verdier på sine hjemmesider. 16 av disse hadde beskrivelser av hva verdibegrepene innebærer, som bekreftet eller sannsynliggjorde at holdning mot korrupsjon er et viktig element i verdigrunnlaget.

Etisk regelverk

13 av selskapene viste etiske regelverk på hjemmesidene. Disse omhandlet de fleste av temaene som er viktige for å motvirke korrupsjon. Ytterligere tre selskaper antydte at de hadde etiske regelverk.

Program for å motvirke korrupsjon

Informasjonen til 11 av selskapene antydte at de hadde programmer eller elementer av programmer. Det virket som om svært få selskaper hadde omfattende programmer. Fem selskaper informerte om at de hadde programmer under utvikling.

6. Resultater og konklusjoner

Undersøkelsen viser at:

- Flere av selskapene hadde informasjon om verdier, etisk regelverk og antikorrupsjonsprogram på sine hjemmesider som var vanskelig tilgjengelig og utydelig.
- 64 % av selskapene beskrev sitt verdigrunnlag på en måte som bekreftet eller sannsynliggjorde at holdninger mot korrupsjon er en viktig del av verdigrunnlaget.
- 52 % av selskapene offentliggjorde etiske regelverk på sine hjemmesider.
- 44 % av selskapene viste informasjon som tilsa at de har et program for å motvirke korrupsjon eller elementer av et slikt program. Det kunne virke som om svært få av selskapene hadde omfattende programmer.

Disse resultatene var skuffende. TI-N mener at spesielt de store selskapene bør ha uttrykte verdier som blant annet omfatter holdninger mot korrupsjon, et etisk regelverk som inneholder krav til atferd på områder som er viktige for å motvirke korrupsjon, samt et program som inneholder krav til arbeidsprosesser, retningslinjer, opplæring, kontroll og andre hensiktsmessige forebyggende tiltak mot korrupsjon.

Videre mener TI-N at selskapene bør tilgjengeliggjøre denne informasjonen på sine eksterne hjemmesider, samtidig som at informasjonen bør være lett å finne og være tydelig. Ved å ha denne informasjonen offentlig tilgjengelig vil selskapene vise at de tar korrupsjonsrisiko på alvor, håndterer det på en god måte, og derved bygger tillit hos ansatte, forretningspartnere, investorer, myndigheter og i sivilsamfunnet.

Ved bare å undersøke informasjon som fantes på selskapenes hjemmesider ga undersøkelsen sannsynligvis et noe svakere resultat enn det som var realitetene for enkelte selskaper. Men, det er et poeng i seg selv at selskapene viser sine verdier, etiske regelverk og tiltak mot korrupsjon for offentligheten på en lett tilgjengelig og tydelig måte.

7. Anbefalinger

TI-N oppfordrer alle selskapene som har relevant informasjon på disse temaene til å legge ut dette på sine hjemmesider.

Enda viktigere er det at selskapene som ikke har verdier, etiske regelverk eller antikorrupsjonsprogrammer prioriterer utvikling og iverksetting av dette.

TI-N håper at kommunikasjonen med selskapene under gjennomføringen av undersøkelsen har motivert noen av disse til å forbedre sine antikorrupsjonstiltak og å offentliggjøre informasjon om dette på en bedre måte. Videre ønsker TI-N ved å utgi denne rapporten å påvirke flere selskaper til å utarbeide dokumenter som omfatter antikorrupsjonstiltak, tilgjengeliggjøre disse på sine hjemmesider og iverksette det i sine daglige virksomheter.

8. Videre arbeid

TI-N vil vurdere flere alternativer for å videreføre arbeidet og følge opp resultatene fra denne undersøkelsen:

- Gjenta undersøkelsen av de 25 selskapene for å kartlegge endringer
- Gjøre tilsvarende undersøkelse av andre grupper børsnoterte selskaper
- Gjøre tilsvarende undersøkelse av enheter innen offentlig sektor, slik som kommuner og offentlige foretak